

בשמעתא דעשיר העובר ממקום למקום.

בחוט המשולש הביא דעת גר"א דעשיר ההולך ממקום למקום ויכול ללוות אין עליו דין עני ואסור להזדקק לצדקה [וסוף הדברים שם לכאורה לא נתברר וצ"ת]. ומפשטות דברי תוס' בב"מ דל"א ע"ב ד"ה אם משמע לכאורה דלא ס"ל הכי דהא כת' דהיתה מותרת להתפרנס מן הצדקה אף שלכאורה זה שפרנס אותה כ"ש שהיה מוכן להלוות לה ולכאורה מ' דאף שיכולה

ללוות מיחשבא כעניה להתפרנס מן הצדקה * . ולכאורה כך הוא משמעות הדברים

בתשו' מהר"ם מינץ סי' ל"ג ע"ש במה שנהגו בהולך ללמוד תורה אף שאותם חסידים כו' לכאורה היו מוצאים ללוות אא"כ נאמר דאה"נ לא היו מוצאים ללוות וקמ"ל דאינו חייב לטרוח או להסתכן קצת להעביר כספו עמו שלא יצטרך להזדקק לקבלת צדקה [אמנם א"כ הדברים סתומים וגם היאך לא יטרחו לשלא יזדקקו לכך כבשלהי מס' פאה]. ובהגות מרדכי (כת"י) פ"ק דב"ק אייתי ראיה דאכסנאי דין עני יש לו מהך דמאכילין אכסנאי דמאי [ואמנם הדברים צ"ב אבל הרי ודאי יש ביניהם שיכולים ללוות ומ' דאעפ"כ דין עני יש לון וצ"ת.

אמנם יש מקום עיון אי אכסנאי כאותם שהלכו ללמוד או אכסנאי בצבא המלך ועשיר העובר ממקום למקום דין א' להם, דאפשר דאשה והולך ללמוד ואכסנאי כו' דין עני גמור יש להם שנמצאים במצב קבוע של עניות אף שיש להם ממון במקומם בהנך או שיש להם כמו שחייב לפרנסה משא"כ בעשיר העובר ממקום

למקום אין לו שם עני כל עיקר אלא דצדקה ניתן גם לצרכים כאלה [וע"ד רמב"ן דהחזקת עומד לימוט לאו בעשה של צדקה הוא יש לידו"נ]. ויל"ד בדברי הגר"א שמא לא נאמרו אלא בכה"ג וא"כ ל"ק מתוס' וממהר"ם מינץ.

אמנם בתלמיד ר"א ור"ת כת' בהא דאקשו תוס' ומה בכך שפשע הא השתא מני' ואין לו במה לזיון כת' כו' ויכול ללוות ולכאורה מ' דהא דיכול ללוות מפקע זכותו לקבלת צדקה, ולכאורה

הדברים מטין לדברי הגר"א אמנם למה שיש לצדד בד' תוס' הנ"ל יש מקום לומר דהא דפשע מהני לאפקועי

מיניה שם עני שיהא זכותו להתפרנס מן הצדקה אמנם עדיין שם שאר צרכים שמותרים מן הצדקה * יש עליו וכל שיכול ללוות אף שאינו מפקיע שם עניות שם צורך לכו"ע מפקע.

ועפ"ז יש לכאורה מקום לצדד בדברי ספר האשכול שהביא דיש מי ששאל בהוזלו נכסיו ועדיין נשאר בהם מאתיים אמאי נאכילו נלווהו כו' ולכאורה צ"ת דבשמעתא דכתובות דס"ז ע"ב מבואר דכי שקיל מתורת צדקה לא יהבינן ליה בתורת הלואה [וע"ש רמב"ם וכס"מ] ומ"ש עני זה. ומהדומה דס"ל דלאו עני הוא אלא דמאי דמקבל תורת צדקה עליה ומשו"ה כל דלצורך שנתחדש לו סגי בהלואה אין היתר נתינת מעות צדקה בנתינה גמורה ומשו"ה היה לנו לומר שיחזיר אלא דתינת במעות שנהיים צדקה ע"י נתינתם או בקופה של צדקה אבל

דתלקט ע"מ שלא לזכות [זולת מה שיש לדון אם מותר לעני לעכב עניים מלזכות בלקט בזמן שלא זכה הוא ע"י מש"כ ז"ל

בהך דפאה פ"ד
מ"ג ועוד] והיאך
מותרת בהנאתן
הא דבעל גינהו
נדלא ס"ל דלהוי
קונם כאיני ניונות
ואיני עושה אי
ס"ל דאיני ניונות

* הגה"ה
בזה יש ל? ולכאורה
צריך ראיה בכה"ג
דמזונות בעלה אסורין
עליה אע"פ שהחוב
קיים אי באמת חשיבא
עשירה וצ"ת.

דוקא דלעולם פקע חיוב מזונות] ועל כרחין דכיון דאיהי עשירה היא מחוב מזונות בעלה *

** הגה"ה
וצ"ת דלא כת' ישוב
סוגיית שנים אוחזין היאך
יזכה בעל ע"י שזכתה
היא הא לא הוא לא אלא
כעשיר העובר וכי מטא
לידיה הדר הו"ל כחזר
לביתו. ומהדומה דהוה
פשיטא ליה דבעני מיירי
וממילא אשתו נמי עניה
כחזר לביתו היא

ומינה דאינו יכול לקבל יותר מכדי צורכו ולא אלף (זוז) בבת אחת * [וכן פירשו שם בעיקר הסוגיא באידך פירושא דרש"י דהא דמצי שקיל אע"ג דהשתא

נמי עשיר הוא
משום דכיון דלא
מיחייב לזבוני
בזול (ע"י מאירי)
מיחשב כעשיר
העובר ממקום
למקום דכל דלית
ליה למיכל יהבו
ליה מתנ"ע אע"ג
דלית ליה דין עני
[ולא מצו יהבי
ליה אלף זוז
בב"א] והא דהוזל
טפי מפלגא לא

(וכדפי' שם רש"י וע"ש
במיוחס לריטב"א ועוד)
ודקאמ' עשיר הוא היינו
מדין בעל השדה וכל
שזכתה היא קודם לית לן
בה. נור"ח ועוד דס"ל
דשמעתא דב"מ בפועל
עשיר או דס"ל דאיני
ניזונית לשעה נמי אינה
עושה או דשמעתא דב"מ
כרב נחמן בשמעתא
דנדרים ואה"נ דהוה מצי
מותיב התם מהך ברייתא,
ועי'.

בלקט שו"פ (שכחה ופאה) ומעשר עני שאין מי שילווהו שהרי אין כאן נותן * ואפי' במעשר

המתחלק בתוך הבית אין כאן גאלא טוה"נ ואפליגו בהא אי מצי שקיל שלא בתורת הלואה או לא, ניש מקום לתלות הדברים

בעיקר חיוב תשלום הלואה אי היינו ששיעבדו המלווה בשעת הלואה או שנשתעבד הוא לזה שהלווה, או מכיון דלא קיבל אלא הלואה על כרחו ישלם שאם לא כן הרי הפך את ההלואה למתנה והדברים ארוכים אכ"מ]

עיקר הדברים צ"ת כל דאין עליו שם עני תינח דמצדקה מצו יהבי ליה כל שהתירו לו חכמים דסו"ס מאי דיהבו ליה צדקה היא וכדלעיל גבי הך דלהחזיק בידי עשיר שמך אבל מלשו"פ ומעשר עני דממון עניים הוא כל דאיהו לא מיחשב לעני האין יש לו זכות בממון כל עיקר וסמך לדברים מדעת מבי"ט בקרי"ס דכל דחסר ליה מידי בכלל

* הגה"ה
אשר יחסר לו הוא * איכא ליתובי דמינה לשאר דין עניים שבתורה אלא שזו צריכה ראיה

וצ"ת. ומבי"ט עצמו כת' הך דדי מחסורו כעשיר העובר וכו' ועי' רו"פ סמ"ד בהך דעשיר ההולך כו' דמ"מ הלשו"פ שיהיו בידי כשיבא לביתו אסורים לו כמבואר שיליה נדרים ולכאורה המכוון לפרק אלו נדרים בהך דמותרת בלשו"פ וכפיה"נ ס"ל בשמעתא דפ"ק דב"מ דף י"ב ע"א אמאי אשתו כו' דכי לקטה איהי זכי בעל וא"כ היאך מותרת בלקט בנדרים דלא אישתמיט

מצי שקיל צ"ל דעד פלגא דאורחיה
חשיבא מכה עוברת בעלמא ואמרי' דלאו
היינו שויין ולא מיחייב
לזבוני בזול משא"כ
טפי מפלגא דלא שכיח
ליתיה להאי טעמא
ואית ליה לזבוני כשוין
השתא ואכתי עשיר
הוא ולית ליה למשקל
מתנ"ע ע"כ].

הגה"ה
והדברים נוגעים
לדברי מרדכי
פ"ק דב"מ רמז
רמ"א דהיכא
דאב עשיר הוא
אינו יכול לתת
לכניו הסמוכים
על שולחנו
מפני שיזכה
האב ע"ש
ושמא ס"ל דבן
הסמוך על

ולחן אב הו"ל עני גמור שהרי אין חוב ממון עד
אב כל עיקר לפרנסו ומשו"ה עדיף מעשיר העובר
מקום למקום ומצי אב זכי כל שקדם הבן וזכה
עצמו, וראיה שהביאו מסוכה דמ"ו ע"ב איכא
מדחי דבגונא דמצד דברים או נדרי צדקה יכול
חזור בו מיירי דמשו"ה בגדול שיודע שע"ד כן לא
מר הדר ביה משא"כ קטן שאין ידיעתו זאת ידיעה
תי למגמר שקורי.